

Katı Atık Yönetimi

Katı atık sorunundan kaynaklanan çevresel bozulmalar günümüzde ciddi boyutlara ulaşmıştır. Atıkların toplanması, taşınması, geri kazanımı ve yok edilmesi süreçleri karmaşık bir dizi örgütlenmeyi gerekli kılmaktadır, "Katı Atık Yönetimi" bu noktada önem kazanmakta ve konuya bilimsel yaklaşımlar ve doğru politikalar ile çözüm getirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla; TMMOB Çevre Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen "Katı Atık Yönetimi" konulu seminer 22-24 Ekim 1998 tarihlerinde ODTÜ Mühendislik Fakültesinde gerçekleştirilmiştir.

** „ Jeoloji Mühendisliği çalışmaları, daha somut yıllarca sürecektir katı atık yönetiminde- kolaylıklar yanında ekonomik işletmeyi de gündeme getirecektir*

Konunun, jeoloji ve çevre boyutlarıyla jeoloji mühendisliğinin ilgi alanı içinde olması gerektiğini düşünen JMO Yönetim Kurulu, bu konuda daha önce yapmış olduğum çalışmalarını da dikkate alarak, beni Oda adına seminere katılmak üzere görevlendirmiştir. Bu kısa yazıda bir kısmı seminerde de ele alınmış bazı konular üzerinde düşüncelerimi okurlarla paylaşmak istiyorum.

Ülkemizin bugünkü nüfusu yaklaşık 65 milyon olup, yıllık nüfus artışı ise yaklaşık olarak % 0,7 civarındadır. Oluşan genç bir nüfus yapısına sahip olan ülkemizde son

yıllarda kırsal kesimden kentlere göç hızla artmıştır ve artmaya devam etmektedir. Bu da büyükşehir belediyelerinin nüfusunun artması anlamına gelmektedir. Belediyelerin sayısı 1960'lardan bu yana neredeyse 3 kat artarak 2800'e yaklaşmıştır.

Kentsel nüfustaki bu artış İstanbul, Ankara, İzmit, Diyarbakır ve İzmir gibi büyükşehir belediyelerinde önemli katı atık yönetimi problemlerine neden olmuştur. Genellikle tepeler halinde veya dik yamaçlara inşa edilen çöp sahaları civarda yaşayanlar için büyük tehlike oluşturmaktadır ve oluşturmaya devam etmektedir. Çok iyi hatırlanacağı gibi Ümraniye ve Diyarbakır'da açık çöp sahalarındaki heyelanlar ölümle sonuçlanmıştır. Ayrıca halk, evlerinin yakınındaki çöp depolama alanlarına daha fazla tepki göstermeye başlamış ve büyük kentlerdeki nüfusun hızla artması nedeniyle bu çöp sahalarının potansiyel kullanım ömürleri de azalmıştır.

Ülkemizde katı atık yönetiminde yer alan kurumlar; Çevre Bakanlığı, DPT, İller Bankası, Belediyeler, Turizm Bakanlığı, İmar İskan İdaresi,, İl Özel İdare Fonları, GAP İdaresi ve Hükümete Bağlı

Olmayan Kuruluşlardır. Çevre kirliliği konusunda çok sayıda yasa ve yönetmelik bulunmasına rağmen atıkların gelişigüzel açık arazilere bırakılması uygulama haline gelmiştir. Bu çağdışı uygulamalar nüfus artışına paralel olarak sorunları gün geçtikçe içinden çıkılmaz duruma getirmiştir. Yasa ve yönetmeliklerin müthiş enflasyonu ile de bir yetki karmaşası yaşanmaktadır.

Katı Atık Yönetimindeki Genel Politikalar ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

- 1; Katı atık yönetimi de çeşitli tarafların görev ve yükümlülükleri çok açık şekilde tanımlanmalı ve verimin artırılmasına yönelik teşvikler gerçekleştirilmelidir.
- 2, Katı atık yönetimi ile ilgili bütün altyapı projelerinin teknik standartları yüksek ancak uygulanabilirliği ekonomik sınırlar içinde olmalıdır.
- 3, Konuya ilişkin tüm yasalar dinamik ve yapıcı olmalıdır,
- 4, Katı atık yönetim altyapısı yatırımlarının yerel idarelerin parasal gücüne uygun seviyede olması sağlanmalı ve tüm yatırımlar bir

üst kurul tarafından denetlenmelidir.

5. Katı atık yönetimi için gerekli parasal kaynaklar yaratılmalıdır,
- 6, Gelişigüzel çöp depolama alanları devreden çıkarılmalı ve düzenli depolamaya geçilmelidir.
7. Katı atık yönetimi konusunda halk bilinçlendirilmelidir.

Katı atık yönetiminde üç temel ilke olan; (1) atıkların kaynağa en az indirilmesi, (2) geri kazanım, (3) nihai bertaraf konularında uzmanlar tarafından sempozyumda teorik bilgiler yanında uygulamalardan da örnekler sunulmuştur.

Doç, Dr, Ülkü Yetiş (ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü) tarafından yapılan araştırma çerçevesinde Ankara Katı Atık Deponi Sahası olarak gündeme gelen Memlik, Nenek, Bağlum ve Sincan (Cadı rtepe) sahaları karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir. Seminer kapsamında Sincan (Çadırtepe) düzenli çöp depolama alanı, Mamak çöplüğü ve bir katı atık geri kazanım tesisine teknik gezi yapılmıştır.

Nihai bertaraf yöntemi ne olursa olsun düzenli depola-

ma tesislerinin katı atık yönetiminde temel bileşen olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Eysel atık yakma tesislerinin yaygın şekilde kullanıldığı ülkelerde bile yakma tesislerinden çıkan küllerin ve genel olarak işlenen atıklardan geri kalan artıkların düzenli depolama sahalarında bertaraf edilmesi gerekmektedir» Yani seçilen yöntem ne olursa olsun sonuçta bir JEOLJİ MÜHENDİSİ! tarafından belirlenecek olan deponi sahasına gereksinim vardır. Düzenli depolama alanlarını açık çöp sahalarından ayıran fark, düzenli depolama sahalarında sızıntularının ve deponi gazının kontrol edilmesidir. "Deponi alanının seçiminde yapılacak olan Jeoloji Mühendisliği çalışmaları, daha sonra yıllarca sürecek katı atık yönetiminde kolaylıklar yanında ekonomik işletmeyi de gündeme getirecektir". Uygun zemin özellikleri gerek işletme gerekse inşaat aşamasında yatırım maliyetlerinde Önemli oranda tasarruf sağlayacaktır.

Katı Atık Yönetiminin Devlet eliyle olması olanaksız görülmektedir. Bu konuda yerel yönetimler ne kadar güçlü olursa o kadar başarılı sonuçlar elde edilir.